

Luontokadon yhteiskunnalliset kytkennät

Sari Puustinen, Sanna Ahvenharju, Otto Lappalainen, Ville Lauttamäki
Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

Julkisen sektorin rooli on keskeinen

Julkishallinnolla ja julkisella päätöksenteolla on tärkeä rooli luontokadon torjunnassa. BIODIFUL-hankkeessa tutkimme luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja tukemisen edellytyksiä ja esteitä nykytilanteessa, sekä esitämme toimenpiteitä ja keinoja, joilla luontokatoa voidaan tulevaisuudessa torjua.

Tarkastelemme julkishallintoa kokonaisuutena, johon kuuluvat esimerkiksi kansallinen ja kansainvälinen lainsäädäntö, taloudelliset ja poliittiset ohjaukset sekä näiden taustalla vaikuttavat poliittis-hallinnolliset järjestelyt sekä informaatio-ohjaus.

Olemassa olevien keinojen ja käytäntöjen lisäksi tarkastelemme myös näiden taustalla vaikuttavia arvoja, polkuriippuvuuksia ja maailmankuvia, joita nimitämme *juurisyiksi*. (esim. Meadows 1999, Inayatullah 2006.) Muun muassa hallitustenvälinen IPBES-tutkijaneeli totesi vuonna 2019 julkaistussa *Global Assessment* -raportissaan, että luontokatoa ei kyetä pysäyttämään ilman juurisyihin puuttumista (IPBES 2019).

Tutkimuskohteitamme ovat erityisesti suomalainen maa- ja metsätalous. Maa- ja metsätalous ovat hedelmällisiä tutkimuskohteita, sillä niillä on merkittäviä taloudellisia, poliittisia sekä ekologisia kytköksiä luontokatoon. Molemmat toimialat ovat suoraan riippuvaisia luontopääomasta, mutta toisaalta ne nykyisellä toiminnallaan heikentävät luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluita.

Tutkimusmenetelminä käytämme temahaastatteluja, delfoityöskentelyä, kyselytutkimuksia sekä laajoja kirjallisuuskatsauksia.

Keinoja löytyy, mutta hallinta puuttuu

Luontokadon torjumiseksi on olemassa monia ohjaukeinoja ja lisää kehitetään. Tutkimusaineistoaamme hyödyntäen olemme tunnistanee satoja mahdollisia, jo ehdotettuja julkisen sektorin toimia ja ohjaukeinoja.

Luontokadon ratkaiseminen vaatii muutoksia kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Haasteena on luoda sellainen ohjaukeinojen kokonaisuus, joka todella pystyy estämään luontokadon etenemisen ja palauttamaan jo köyhtynyttä luontoa.

Keinoja siis löytyy - pikemminkin ongelmina ovat kokonaisuuksien hallinta, poliittikkajohdonmukaisuuden puute, lyhytnäköisyys päätösten ja niiden vaikutusten arvioinnissa sekä poliittisen tahdon puute.

Muistatko tarinan Jere Jarruvaunusta?

Muistatko sadun Jere Jarruvaunusta, jonka tehtävänä oli turvata junan kulku jarruttamalla tarvittaessa? Viimeisenä vaununa kulkevaa Jereä ei juuri huomattu, sillä kaikki ihailivat vauhdikasta Ville Veturia.

Ympäristöpolitiikalla on hieman samanlainen rooli kuin Jere Jarruvaunulla. Politikassa se on usein jäänyt sekundääriseen asemaan. Se on nähty muiden politiikanlohkojen "jarruvaununa", joka pyrkii "vaikeuttamaan muuta, merkityksellisempää toimintaa, jota edistetään muilla politiikanlohkoilla" (Huttunen & Rekola 2021).

Ympäristönäkökulman puolustajilla ei ole taustatukenaan vahvoja etujärjestöjä tai yrityksiä, eivätkä sen tulokset näy kvartaalitaloudessa tai edes vaalikaudessa. Mentiinpä taloudessa ylä- tai alamäkeä, koskaan ei tunnu olevan oikea aika tehdä vahvaa ympäristöpolitiikkaa.

Kysymmekin, ehtiikö ympäristöpolitiikan Jere Jarruvaunu pelastaa junan, jota eri toimintojen vauhtia ja volyyymiä kasvattamaan pyrkivä Ville Veturi puskee kohti rotkoa?

Biodiversiteettipolitiikan aika on nyt

Biodiversiteetti ja luontokato ovat toden teolla nousseet julkiseen keskusteluun vasta viime vuosina. Luontokato rinnastetaankin nykyään yleisesti ilmastonmuutoksen kaltaiseksi ihmiskunnan kohtalonkysymykseksi.

Asia ei kuitenkaan ole uusi. Rion ympäristökokous ja Suomen liittyminen EU:hun 1990-luvulla panivat vauhtia suomalaiseen ja kansainväliseen ympäristöpolitiikkaan. Teot eivät ole kuitenkaan olleet riittäviä - luonnon köyhtyminen jatkuu edelleen eikä suuria muutoksia ole saatu aikaan.

Biodiversiteettipolitiikka on noussut viime vuosina omaksi politiikanlohkokseen. Myös yhteiskunnallinen tahtotila alkaa vähitellen siirtyä muutoksen kannalle. Juuri nyt on kunnianhimoisen biodiversiteettipolitiikan aika!

Viitteet ja lähdeaineisto

Ekologinen siirtymä luonnon monimuotoisuuspolitiikassa. Biodiversiteettitienan 2021 tulokset. Ympäristöministeriön julkaisu 1:2022.

Huttunen, S. & Rekola, A. (2021) Reilu siirtymä, ekologinen solidaarisuus ja kestävyysmurroksen mahdollisuus. *Alue ja Ympäristö* 50(2) 154-164. <https://doi.org/10.30663/ay.109042>

Inayatullah, Sohail (2006) Causal Layered Analysis. Poststructuralism as method. <http://www.metafuture.org/Articles/CausalLayeredAnalysis.htm> (1 of 23) [27/08/2006 11:59:18 AM]

IPBES (2019): Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. S. Díaz, J. Settele, E. S. Brondizio, H. T. Ngo, M. Guéze, J. Agard, ... C. N. Zayas (eds). IPBES Secretariat. Retrieved from https://ipbes.net/sites/default/files/inline/files/ipbes_global_assessment_report_summary_for_policymakers.pdf

Meadows, Donella (1999) Leverage points. Places to intervene in a system. Sustainability Institute 1999. <https://donellameadows.org/archives/leverage-points-places-to-intervene-in-a-system/>

Saastamoinen, Uula; Paloniemi, Riikka; Lehtiniemi, Heidi; Oinonen, Ilkka & Närhi, Juuli (2022) ekologinen siirtymä ja valtasuhteiden muutos - Helmi-elinympäristöohjelman vaikutusten arviointi osana biodiversiteettipolitiikan murrosta. *Alue ja ympäristö* 51:1 ss. 147-163.

Yhteystiedot:

www.biodiful.fi

sari.puustinen@utu.fi

Lataa posterin
PDF-versio
- skannaa
QR-koodi